

DEERTIG JAAR DOMINEESCHE *)

Het heeft me altijd gespeten, dat indertijd het interview, dat ik op verzoek van de Redactie met Dr De Vrijer zou hebben, bij gelegenheid van zijn vertrek uit Amsterdam, niet plaats kon vinden door de verhuisdrukte van het slachtoffer. Die spijt is sinds het verschijnen van het boek, dat denzelfden titel draagt als deze korte bespreking, geheel verdwenen.

Want beter en vollediger dan Mevrouw De Vrijer het doet, kan niemand zijn lezers inlichten over het bewonderenswaardige werk van Dr De Vrijer in donker Amsterdam.

En zij geeft meer dan die laatste periode van het ambtelijk werk van haar man.

Eerst wordt in dit door de uitgevers prachtig verzorgde boek de Odijk-periode besproken. Dan de twee jaar in Bloemendaal. En vervolgens de Amsterdamsche tijd.

Het kleine plattelandsdorpje, de deftige villa en forensenplaats, en de zelfkant van de groote stad!

Vele predikantsvrouwen zullen soortgelijke ervaringen opgedaan hebben, als waarvan Mevrouw De Vrijer vertelt, maar niet vele zullen over zoo'n rijke verscheidenheid van herinneringen beschikken, gesteld ze hebben de gave om er zóó frisch en smakelijk van te vertellen, en niet vele domineesvrouwen hebben een man als Dr De Vrijer tot echtgenoot!

Odijk, het bescheiden, landelijk begin, in de oude cavalle, die pastorie heette, met een tractement van f 900.—

Daar wordt al de liefde van de pastorie-bewoners getrokken naar de armen, de kleinen, de nederigen.

Reeds daar wordt de stelling van Dr De Vrijer belèèfd, dat de pastorie is dienstgebouw, waar ieder welkom is; waar men hen vergaderen kon: „alle man die benuwd was en alle man die een schuldeischer had, en alle man wiens ziel bitterlijk bedroefd was.”

Pastorie-bewoners moeten standloos zijn.

„Waarom zouden arm en rijk niet in één kamer van de pastorie samen kunnen zijn? De eenige plaats, behalve de kerk, waar alle aardsche standen wegvallen, en we ons allen kinderen mogen voelen van één Vader?”

Hoe prettig doet ook niet aan de beschrijving van de vriendschap van de familie De Vrijer met den jongen kapelaan in Odijk! Geen wonder, dat juist Dr Gunning zoo enthousiast dit boek voor de N.C.R.V.-microfoon besprak. Want de Una Sancta-gedachte komt rijk naar voren in de memories van deze domineesche.

Bloemendaal vormt den overgang van Odijk naar Amsterdam. We zien daar al de liefde van Dr De Vrijer tot de misdeelde Amsterdammers uitgaan, in den feestdag dien hij voor hen op Hemelvaartsdag organiseert, temidden van de welvarende Bloemendalers, die hij mobiliseert om hun arme medebroeders en zusters eens mee te doen deelen van hun aardsche goederen.

En dan komt verreweg het ontroerendste en boeiendste deel van het boek: Dr De Vrijer in donker Amsterdam. Van bladzijde tot bladzijde stijgt de bewondering voor de werkkraft, de liefde en den durf van dezen herder in den vollen zin des woords.

De verleiding is groot, een heel nummer van „Timotheüs” vól te citeeren.

Ik zal het niet doen. Slechts enkele dingen aanstippen, die mij het meest troffen.

*) Naar aanleiding van het onder denzelfden titel bij D. A. Daamen's U.M. verschenen boek van M. J. de Vrijer—Struijs.

Daar zijn de Dinsdagavonden in de Oude Kerk, waar Dr De Vrijer portier en voorganger tegelijk is voor zijn gehoor, dat door vriendelijke uitnoodigingen gerecruteerd is uit huizen van ontucht, vlieringen en sloppen. „Het havelooze kereltje van zes jaar. Ik had hem naast mij op de bank genomen. Juist toen mijn man begonnen was te bidden, stompte hij me tegen m'n arm, en zei: „Me Vader is er van door!” „Nu even stil zijn, vent, en alleen maar luisteren.” Maar, na een minuut: „Hij komt lekker niet weerom! Ik bin nou bij me opoe!”..... De vrouwen, hun pasgeborenen bij zich, die ze de andere vrouwen mogen laten zien..... Daar zijn de openluchtsamenkomsten, de Paaschmorgens, de jeugdclubs, de kookcursus, de moederkrans, het huisbezoek bij de armsten der armen, waarbij ook aan den lichamelijken nood gedacht wordt. Het herstellingsschip voor rust-behoevenden en herstellenden, de Donderdagavonden van „Avondstille” en wijding in de Maria-kapel; de vacantieweken van de afgesloofde werklozen-vrouwen op het mooie buiten; steeds omvangrijker zien we het werk worden, naarmate Dr De Vrijer meer van nabij leert zien hoe groot de nood is. Anderen weet hij warm te krijgen om hem te helpen met arbeid of gaven. Hij schaamt zich niet te bedelen, om Christus' wil.

En we mogen met ontroering ook mee beleven de vreugde die er is, als God zegen op dat werk doet zien. Als verschoppelingen, in de verbittering van hun eenzaamheid en lijden door hem bezocht, tot God bekeerd werden, en bidden leerden.

„Mijn man keek altijd onder het „Gemengde Nieuws” in de courant na, of er in de Oude Binnenstad droevige sterfgevallen door ongelukken waren, en ging dan daar naar toe.” Zoo eenvoudig en onopgesmukt vertelt mevrouw De Vrijer dit alles.

Maar het ontroert den lezer en maakt hem stil en blij over zooveel zelf vergetende liefde.

Het beroemde circus Sarrasani komt in de stad. Dr De Vrijer houdt er een preek in de groote tent.

Dit vooral trof me wel het meest. Men kan 's Zondags van den kansel af soms fulmineeren tegen de wereld en haar ijdelheid, en zijn veto over haar vermaken uitspreken; zijn exclusieve schapen waarschuwen voor de verleiding daar.....

Maar men kan óók zeggen: die circusmensen hebben een ziel als wij, God roept ons, om ook hen te bearbeiten, en hun van Zijn heil te spreken. Dát deed Dr De Vrijer.

Het zal velen vergaan als mij. Maar al te veel zagen we om ons heen predikanten, die geen herder meer zijn. De literatuur van de laatste jaren bracht ze naar voren, deed ons den nood en het geestelijk tekort zien, die er het gevolg van zijn. Wát een ambtelijk werk zou er niet verricht kunnen zijn in den tijd, nu misbruikt door onbroederlijke, verwarring stichtende polemieken!?

Dit boek toont ons de keerzijde, het voorbeeld van wáár herderschap.

En juist daarom ben ik zoo blij met deze verschijning. Het doet ons zien, dat er, Gode zij dank, ook getrouwe dienstknechten zijn, die hun roeping verstaan en den nood van onzen tijd kennen!

Aan het eind van het boek gekomen, voelt men onwillekeurig spijt, dat Dr De Vrijer meende, het aangeboden professoraat te moeten aanvaarden.

Maar toch . . . welk een zegen, dat juist zoo'n man geroepen werd, toekomstige dienaren des Woords op te leiden!

Mogen velen, beziel door zijn voorbeeld, met dezelfde liefde, dezelfde idealen, zijn werk voortzetten! G. J. P.